

Üniversitelerin Kalitesi (?) Meselesi

Prof. Dr. Hasan AMCA
Doğu Akdeniz Üniversitesi

Birkaç gündür medyada bir uzmanlar silsilesidir peydah olmuş, üniversitelerin kalite ölçütleri ve başarı düzeyleri konularında ahkâm kesmektedirler. Özellikle de bazı kurumlara ilişkin rakamlarla yapılan abartılı övgüler ve hatta yağcılığa varan yorumlar hepimizin aklını karıştırmıştır. Gerçekten de sürekli ve hızlı büyüme üniversitelerin kalitesi hakkında iyi bir gösterge mi diye ömrünü üniversite yönetimi ile geçiren kişilerin bile akıllarını karıştırmıyorlar. Durumun böyle olup olmadığını gelin dünyanın en başarılı üniversitelerine bir göz atarak birlikte değerlendirelim.

Bunun içinde ilk olarak **Webometrics**, **URAP**, **ARWU**, **Shanghai Ranking** gibi dünya çapında üniversitelerin kalitesini değerlendiren kuruluşların değerlendirme sonuçlarına bakalım. Bu kurumların değerlendirmelerine göre Dünya'nın en iyi 5 üniversitesini ve Türkiye'nin en iyi devlet üniversitelerinden ve vakıf üniversitelerinden 2 tanesini ele alalım.

Üniversite Adı	Kuruluş Tarihi	Öğrenci Sayısı
1. Harvard Üniversitesi	1636	21,000
2. Massachusetts Institute of Technology (MIT)	1861	11,319
3. Stanford Üniversitesi	1891	16,136
4. Oxford Üniversitesi	1096	22,348
5. Cambridge Üniversitesi	1209	19,938
6. Bilkent Üniversitesi	1984	13,000
7. Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1956	23,000

Hepimizin bildiği üniversiteler bunlar. Sosyal Bilimler alanında da Teknik Bilimler alanında da başarılı olan bu kurumların ortak özellikleri (ODTÜ ve Bilkent hariç), bin yıldır var oluşları, sürdürülebilir bir ekonomiye ve kaliteye sahip oluşları ve bu özelliklerinden dolayı da kaliteli eğitim ve öğretim almak isteyen adaylar tarafından en üst düzeyde tercih ediliyor olmalarıdır. Tercih edilme nedenlerinin başında da mezunlarına yüksek kazançlı ve prestijli bir kariyer kazandırma konusunda başarıları geliyor.

Harvard Üniversitesi 1636 yılından beri bir "Dünya Üniversitesi" olarak başarıyla hizmet vermektedir. Öğrenci sayısı ise hala 21,000. MIT ise 1861'den beri dünya teknolojisine bugün en büyük icatları arasında olan ve 8'den 80'e kadar herkesin bilgisayar kullanmasını sağlayan mouse gibi inovatif ürünler kazandıran kurumun ise sadece 11,319 öğrencisi var. Stanford Üniversitesi, 1891'de kurulmuş ve dünyayı değiştiren ve TEKNOPARK kuramını kurgulayan Silikon Vadisini yaratan üniversitede ise sadece 16,136 öğrenci öğrenim görmekte. Bu üniversiteler en az yüz yıldır yeni program açmamışlar, öğrenci sayılarını artırmamışlar, misyon ve vizyonlarını değiştirmemişler; ama yaptıkları fen bilimleri ve sosyal bilimler alanındaki buluşlarıyla dünyayı değiştirmişler. Harvard Üniversitesi Mühendislik ve Uygulamalı Bilimler Okulu'nun bölüm isimleri de Biomühendisliği, Elektrik Mühendisliği, Çevre Bilimleri ve Mühendisliği ve Makine Mühendisliği. Bölüm isimleri hepsi klasik temel bölümler ve her bölümde de ancak birkaç yüz öğrencileri var.

Oxford Üniversitesi 1096'da kurulmuş ve 22,348 öğrenci, Cambridge Üniversitesi ise 1209'da kurulmuş ve sadece 19,938 öğrenci barındırmaktadır. Bu üniversitelerin dünyanın en iyi üniversiteleri arasında yer almaları için neler başardıklarını anlatmaya gerek yok ama neden hala 20,000 civarında öğrenci barındırdıklarını incelemeye değer. Bir üniversitenin başarıyla hizmet verebilmesi ve çağdaş normlarda elemanlar yetiştirmesi için öğrenci sayısının belirli bir oranda olması gerekmektedir. Örneğin, öğrencilere özel alanlarda uzmanlaşma

şansı yaratacak seçmeli dersler sunabilmek, grup çalışmasına olanak sağlayacak oluşumlar, finans akışı, yaşadıkları topluma ve dünyaya hizmet sunabilecek kadar belirgin bir etki yaratabilmeleri gibi alanlarda başarılı olabilmek için belirli bir öğrenci sayısına ulaşması gerekmektedir. Bu sayı en iyi değerde olduğunda üniversite belirli bir dinamizm ve çevikliğe, süratle adapte olabilme yeteneğine de sahip olacaktır. Fakat, öğrenci sayısı çok fazla olan üniversitelerin de gittikçe hantallaştığı, dinamizmini kaybettiği ve verimliliğinin düştüğü söylenebilir. Bilimsel yayınlar bu konuda belirli bir rakam telaffuz etmediği halde, canlı örneklerle bakarak bir rakam hissi elde edilebilir. Bunu dünya ölçeğinde yukarıdaki örnekler göstermiştir fakat daha iyi bir çıkarım için bir de Türkiye örneğine bakalım.

Dünya sıralamasında en önde gelen üniversiteler arasında bir de Vakıf Üniversitesi olan Bilkent ve Devlet Üniversitesi olan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne bakalım. Bilkent Üniversitesi 1984 yılında kurulmuş ve halen 12,000 öğrenciye sahip. 1956'da kurulan Orta Doğu Teknik Üniversitesi ise devletten en büyük ekonomik katkıyı aldığı gerekçesiyle diğer üniversiteler tarafından kısılan bir kurum olduğu halde sadece 23,000 öğrencisi var ve hala bildik temel bilimler, sosyal bilimler ve matematiksel bilimler alanlarında bölümlerle topluma en üst düzeyde nereye katkı?katkısını sürdürmektedir.

Dünyayı değiştiren/geliştiren üniversitelerin bazıları da belki de bazı özel/vakıf üniversiteleri gibi zaman içinde birçok MODERN bölümler açmışlar ama sonunda asıl olanın temel matematiksel ve sosyal bilimler olduğunu kavrayıp, yüzlerce yıl hatta bazıları bin yıla yakın yaşayacak ekonomik ve akademik kalite yapısını oluşturmuşlardır. Bunu da uzun tartışmalar ve zaman içerisinde elde ettikleri tecrübeye dayanarak yapmışlardır.

Dolayısıyla, üniversitelerin kalitesini değerlendirmek sadece rakamlara bakarak, 4 işlemi bilen herkesin yapabileceği bir şey değildir. Doğu Akdeniz Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Başkanı Prof. Dr. Özgür Eren hocamın Facebook sayfasında yazdığı gibi. "Lütfen herkes anladığı ve bildiği işleri yapsın ve üniversitemizin kalite ile ilgili değerlendirmelerini anlayanlara bıraksınlar".